

Φασίστες λυσσασμένοι στο Ζαγόρι!

Ένα ποίημα του Βασίλη Φανίτσιου

*Με αφιέρωση στον Τάσο τον Πορφύρη
στο καλό παιδί τ' άξιο παλληκάρι
που νίκησε το μπούρμπουνα
κι τ' πήρε το κουβάρι !*

Αθήνα

3-6-1958

ο Βασίλης ο Φανίτσος

ο Βασίλης ο Φανίτσιος

Στον Τάσιο Ανθράκη!

στο ~~αυτο~~ παιδί 2' εβδ & παγκρε

την νύκτα & μητρικότητα

κι τ' πήρε & κοντά!

Ανθράκη
3-6-1958

[Signature]

Φασίστες Λυσσισαγμένοι στο Ζαγόρι!

τού Βασίλη τού Φανίτσιου

Στον Τάσιο 2' Ανθράκη
6' & 12' παιδί 2' εβδ & παγκρε
παι νύκτα & μητρικότητα
κι τ' πήρε & κοντά!

Αθήνα

3-6-1958

1 βελήχη & φαίτιας.

Τα Περιεχόμενα

Στην πρώτη σελίδα	Ευλογαφία του Νεοβίντση απ' το Λιάσκοβετς [Στέφου Πακαϊωνίδη]
» 4 »	ορμήνιε; για το διάβασμα
» 5 »	Κείνοι που πέσαν θα δοξαστούν!
» 6—16 »	Φασίστε; λυσισιαγμένοι στο Ζαγόρι
» 17 »	σα σημείωσι
» 18 »	για τις Ζητορίες μελέτες; [βιβλία, περιοδικό, φημερίδα]
» 19 »	απ' τ' Αρχηνιμένα κι Ασκόλαστα μου
» 20 »	Τα Τυπωμένα μου [—σκολασμένα μου]

Μιά στιγμή

προτού κάνεις τον κόπο να διαβά(σ)εις,

στάσου να σού πώ κάτι-κάτι !

‘Αν, φίλε μου, πήρες τα βιβλιάρόπουλα μου τούτα, με ‘ν ιδέα πώς είναι κι σφτχ σαν κάτι άλλα, τα «σοβρά»—τα σαρπροφανή...

‘Αν, πάς με σκοπό να βρεις εδώ μέσα' λόγια παχιά και φουσκο-μένες φράσεις σά πουρπλήθρες...

‘Αν θέλεις να ιδείς' υπογραφάρες «τρανών» ανθρώπων, «πτυχιούχων», «τιτλούχων» κλπ. «σπούδαιών»...

‘Αν έχεις όρεξη να κολακεύσεις τα ψευτο-εθνικά σου ιδεώδη*, τη Φαρισαϊκή πίστη και τα ανυμνιδήτά σου φρονήματα...

‘Αν παντυχαίνεις πώς τα ξέρεις όλα, όσπ πρέπει...

‘Αν φαντάζεσαι πώς θα βρεις ελληνικούρες σαφιές τις σελίδες.

‘Αν σ' άρέει να διαβάζεις και να μη καταλαβαίνεις...

‘Αν δέν εφχαριστιέσαι να διαβάζεις, όπως κρένεις...

‘Αν...

‘Αν, μένα λόγο, διαβάζεις τούτα τα βιβλία, για να μάθεις να γελάς, όπως σε γελάν, να κρίνεις ψέμτικα και να λές ψέμματα, είσαι πολύ γελασμένος φουκαρά μου ! κι επειδή ημείς δέν πάμε να γελάσουμε καέναν. γλήγορα σιαμάτα το, το διάβασμα. για να γλυτώσεις κι το κόπο σου κι τις αντιλήψεις σου τις τέτοιες, ως οποίες μιά που τις πιστέβεις, τις σεβόμαστε' όπως και σύ πρέπει να σέβεσαι τις θκές μας...

Θέλουμε λέει, κι παραθέλουμε νάχουμε πολλούς διαβαστάδες μας ! Μακάρι νάτατε όλοι οι Ηπειρώτες ! Μακάρι να μας δαζάζει η κάθε μιά ψυχούλα κι καρδούλα της τραγνισμένης μας Ηπείρου. Πούντο νάσωναν απ' τη μιά άκρη ως 'ν άλλη της Πατρίδας μας, να τάρχουν στον τίμιό της κόρφο η κάθε Ηπειρώτισσα, κι στη τζέπη του το κάθε Ηπειρώτακι' ξενητεμένο κι αξενήτεφτο. Μά θέλουμε—πώς τους θέλουμε τούς αναγνώστες μας : για το ξύπνημά μας κι όχι για το αποκοίμημά μας !

(απο «το Ξύπνημα της Ηπείρου» 10—4—1936)

Κούκαλα

Ηπειρώτικα Βιβλία

στα Ζαγορίσια

το 9

«... Ο φωτισμός του Γένου είναι ιερό και απαραίτητο χρέος όλων των προκομένων...»

Ο πολυμαθής που δέν οφείλει τους όμοιους του είναι ένα ποτάμι που δέν ξεδιψάει κανέναν...

Όσο δέ λείψουν οι προλήψεις των λογιστάτων το Γένος δέ βλέπει ποτέ του ημέρα...»

(Ο Βήλαρχος μας 1771—1823)

Φασίστες Λυσσιαγμένοι στο Ζαγόρι

Μάθρα κι άλαλα τραγούδια
τραγούδια — μοιριολόγια
τα πρωτόκλαψε στις 18—24/10/1943
τή «Μεγάλη Ζαγορίσια βδομάδα»
ο Βασίλης ο Φανίτσιος

Κεί που βγαίνει ο καπνός!

Επέσατε θύματα αδέρφια εσείς
σε άνισο μάχη κι αγώνα!
Ήρωι Λεωτεριά κι Τιμή στο Λαό
γυρεύοντα; βρήκατε μνήμα!

Λιόνια η μνήμη στεσάς αδερφοί
στον τίμιο που πέσατε αγώνα!
(απ' το Παγκόσμιο Μουσείο)

Νάσιο! Βασίλη! Μέμο!

και ό ό ό λ α εσείς τ' αγύριστα Λιασκοβετανά παιδιά!

Με δάφνες του χωριού μας, ΣΑΣ φκάκαμαν κι ημείς στο
σπίτι μας ένα, μικρό - μικρούτσικο στεφάνι, για να μὴν πῆτε
πώς οι επιτιμακοί σας, αλήσμονησαν κιόλες: ανψιό, γαμπρό,
κι πρωτοξάδερφο! χώρια κι τσούς άλλους χωριανούς!...

Όχι! Τέτιοι λεβέντες, τέτια παληκάρια, πού πέφτουν για
τέτιες ιδέες, για τέτιους σκοπούς, όχι! ποτέ δέ λησμονιούνται!
ποτές δέν αστοχιούνται!

(στο μνημόσυνο στίς 21-2-1944, στο Λιασκοβέτς)

Τα ίδια λόγια—νόημα, ταιριάζουν σ ό ό ό λ α τα παιδιά μας
πού πήγαν κι δέ γύρισαν, σόλα τ' αδέρφια μας, σολνούς τούς
συνανθρώπους μας, σολνούς τούς αντιφασίστες! σπόλες τις
φυλές, απόλα τα μελέτια! Όπου κι αν έπεσαν, όπου κι αν
σκοτώθηκαν! όποτες κι αν σφάχτησαν, κι όπως κι αν χιθήσαν!

Απο τον Αίχ(ρι)σιτόφορο κι ως το Στάλιγκραντ, απο τα
Γρεβενίτι κι ως το Λένινγκραντ, απο τον Ντρίσκο ως τη Μόσχα,
απο την Γκρεμπάλα — απ' το Καλμπάκι κι ως τον Ειρηνικό,
απ' το Ζαγόρ μας ως και σιους δυό Παγωμένους Ωκεανούς,
(Στή Δοβρό—ο Κρητικός κι ο Φρίξος μας, στα Ριζά, στίς Λιγ-
γιάδες—αφτές οι Λιγγιάδες, στή Μουσιωτίτσα, στο Κομένο,
στην Πρέβεζα—τί σφάξιμο κι αφτό, στήν Παραμυθιά, στήν ρ-
βανιτιά, στο Δίστομο, στα Καλάβρυτα, στήν Καλαμάτα, στο
Κούρνοβο, στο Σκοπευτήριο, στο Χαϊνιάρι, στο . . . , στο ένα,
στο άλλο, στα ξερονήσια, στις Φυλακές, στα Στρατόπεδα τα
ξένα—στα νιόπια, σόλα τα Μέτωπα, στα «μετόπισθεν», . . .
σόλη τη Γή, τη ματοβικμένη — στη ματοποτισμένη μας Γή!)

Όχι! ποτέ δέ λησμονιούνται! ποτές δέν αστοχιούνται!

ο Βασίλης ο Φανίτσιος

Μόβρα κι άλαλά τραγούδια
τραγούδια — μοιριολόγια
κεί' πρω βγαίνει ο καπνός!

Φασίστες λυσσιαγμένοι στο Ζαγόρι!

1

— Κεί' πέρα βγαίν' ένας καπνός!
σαν τί καπνός νά βγαίνει;
μήνα ν οι βλάχοι κάνουν χαρά;
μήνα παντρέβουν τη Λάμπρω;
που λέει το τραγούδι;
— Ούτε ν οι Βλάχοι κάνουν χαρά!
κ ούτε παντρέβουν τη Λάμπρω!
που λέει το τραγούδι!
Εκεί που βγαίνει ο καπνός
σ' εν καταχνιά κι αντάρα!
κι παραδώ:
σα χίλια δυό καμίνια,
σι στους Θεούς θυοίες!
καίονται τα σπιτάκια μας,
καίονται τ' Χωριά μας
καίεται η Πατρίδα μας,
καίεται το Ζαγόρι!

2

—Κάψτε σκυλιά, —κάψτε θηριά
φασίστες λυσσιαγμένοι!
κάψτε χωριά πεντάμορφα
στον Κόσμο ξακουσμένα
(λιγο-γραμματισμένα
τσιοτσιο-πολιτισμένα
πολύ ξηνητεμένα)
«Ζαγόρια» τα καύμένα
τα χίλιο παινεμένα
στα Ξένα πονεμένα

Κάψτε σκυλιά· κάψτε θηριά
φασίστες λυσσιασμένοι!
κάψτε χωριά πονετικά
«ειρηνικά»
«φιλήσυχα» — «πειθαρχημένα»
(σε τέτοιους δόσεχτους καιρούς
πέτα: μ ο υ ο υ χ η μ έ ν α)
χωριά δίχως τους άντρες τους
μ' άντρες χωρίς ντυμένα!

Κάψτε παλάτια ανοιχτόπορτα
κι άλλα μανταλωμένα
κάψτε σαράϊα-αρχοντόσπιτα
«Καρβασαρούδες» σπίτια
κάψτε και τα φτωχόσπιτα
καλύβια και καλβούσια!

3

—Βάλτε φωτιά — βάλτεθηριά
 φασίστες λυσσιαγμένοι!
 βάλτε φωτιά στις εκκλησιές
 φωτιά στα μοναστήρια!
 βάλτε κι στα καμπαναριά
 φωτιά στα παρακλήσια!
 βάλτε φωτιά κι στα σχολεία
 φωτιά κι στα βιβλία!
 φασίστες λυσσιαγμένοι!
 φωτιά κι στα βιβλία!

Βάλτε φωτιά στους νοβουρούς
 στους μύλους — στα γιοφύρια
 βάλτε φωτιά στις βρύσες μας
 ολούθε και σε όλα!
 φασίστες λυσσιαγμένοι!
 βάλτε φωτιά σε όλα!

4

—«Άριοι καθαρόαιμοι» χιτλερικά τσιακάλια
 με δίπλωμα στο ρήμαγμα, στο πλάτοϊκο κι στο κάψιμο
 βάρβαροι επιστήμονες, φασιστικά ζαγάρια
 με μέθοδο, με σύστημα, με επιστήμη, με τρόπο
 «διπλωματούχοι εμπρηστές», με σκόνες—με πιστόλια
 ουμήνιες δέ σας λείπονται, την ξέριτε τη δουλιά σας;
 'Ακόη μὴν αλομοιήσετε σπιτάκι κι κατσούλι
 κι χώσουν τα κορμάκια τους μαννούλες με παιδόπλα
 ούτε σανίδι άκαγο να μή βρεθεί στα βουνά μας
 κι τώχουνε για φυλαχτό το χειμώνα ο κοσμάκης!
 «Ορθό λιθάρι» να μή μείνει κι «αέτρα οπάν' στην πέ'ρα»
 απ' όπθε κιάν περάσσετε, απ' όπθε κιάν διαβείτε
 πούθενά! νά μὴν αφίκετε «τα δύο καλὶ ἀντάμα»
 το ένα να το παίρνετε κι τ' ἄλλο να το καίτε!
 φασίστες λυσσιαγμένοι!
 Το ένα μὰς το παίρνετε κι τ' ἄλλο μὰς το καίτε!

—Κάψτε θηριὰ κάψτε σκυλιά
φασίστες λυσσιαγμένοι!
Θεοὺς εσεῖς μας καίετε
τα Ζαγορίσια σπίτια!
τέτοια πού δέ ματαγίνονται
Αλλοῦ; Θα ξαναγίνουν!

* * *
Ἐορὲ τί σπίτια!
σπιταρώνες!
Θεός!
ἀπ' τους «Ζαγορίσιους μας Θεούς»
ο ἓνας!
Κάτ' κρεβάτες
κάτ' νουνιάδες
κάτ' χαϊάτια
κάτ' μαντζάτα!
Κάτ' σπιτάκια, κάτ' σπιτόπλα...
κάτ' ...
κάτ' πού ... «ἦταν κι δὲν ἦταν»
(κάτ' πού ἦταν κι παραῆταν)

—Κεῖ πού βγαίνει ο καπνός!

* * *
Τὰ «σπιτάκια» τοῦ Ζαγοριοῦ μας!
πὲ: παλάτια του Κοσμάκη
πὲ: σαρὰία στο Ζαγόρι
πὲ: σαρὰία σὰ στα Ξένα
πέτα: βίλλες μὲς τα λόγγα
στις δροσιές κι στις βρουσούλες
πέστα: κάστρα σ' αγριοβούνια
με πρτσανάδες κι με δέντρα
πέστα: μέγαρα χωριάτικα
του βουνίσκου μας χωριάτη
του ξενητεμένου μας σιγάτη
σανατόρια διαμαχτά!
πέτα: «πτι παλὲ»—(μικρὰ παλάτια)
κούκαλά μας παλατόκια!
πέτα: πύργους
πέστα: ... ἐτσιπὲ ἀλλιῶς
πέτα, μένα λόγο,
Σπίτια Ζαγορίσια!
ὥς την ὥρα,
κεῖ πού βγαίνει ο καπνός!

—Κάτι κρεβάτες!
 (τα πλεμόνια απ' το σπίτι)
 κάτι κρεβάτες με τι μπάσια
 τί χρυσοί;
 τα πανηγύρια
 τα γιορτάσια με τις βίζιτες!
 τί χαρές;
 κι τί τραπέζια
 τί τραπέζια αγαπημένα
 τί τραπέζια με τραγούδια
 τί τραγούδια πονεμένα!
 με μεράκια — με σεβτάδες
 με αγάπες — με λάχτρες;
 με τα μάτια δακρυσμένα
 με τα λόϊτ τα μελένια :

—«Χαριτωμένη συντροφιά μου λέει να τραγουδήσω . . . »

—«Φίλοι μου, τί δεν τρώτε, τί δεν πίνετε . . . »

—«Χίλιο καλώ; τον βρήκαμαν τούτον τον νοικοκύρη

με τα γλυκά του τα κρασιά, με τα καλά του λόϊα...

στούτο το σπίτι πούεμαστε πέτρα να μή ραΐσει...»

(τώρα, αχ πώς καίονται τα έρμα, κεί που βγαίνει ο καπνός!)

—«Καίως ν ανταμωθήκαμαν, φίλοι κι αγαπημένοι . . . »

—«Με γέλα-σάνε τα πουλιά της άνοιξης τ' αϊδόνια . . . »

—«Σαραπέντε Κυριακές κι ξήντα δυό Δεφτέρες

δέν είδα την αγάπη μου, την αγαπητικιά μου . . . »

—«Να τόξερα η Ορφανή, να τόξερα η μόβρη

θα τούχα δώσει το φιλί τα δυό μου μόβρα μάτια

παρά που το ξενήτειμα κι τόστειλα στα Ξένα . . . »

«—Στούτη την τάβλα πούεμαστε, γοαρμένα μάτια μ' κι παρδαλά!

σε τούτο το τραπέζι . . . »

τί τῶσπεζία ὀγαπήμένα
 τί τραγούδια πονεμένα
 τί ματάκια δακρυσμένα
 προσωπάκια ζηλημένα!
 αἵ φουρτούνα — χαλασιά τους
 οὐί μπουμπούκια — οὐί τραντάφλα
 οὐί στομόπια μας γραμμένα
 με τα χεῖλια τα μελένια
 τα χειλάκια τα παρθένα
 κι η καρδιά σας ζαχαρένια!
 (ζωνταῖα κι πεθαμένα)
 Τώρα πούεινετα κρυμμένα;
 τρομαγμένα — τρονπωμένα
 λαρουμένα — λαχταρσμένα
 σιαστισμένα — φριξιασμένα!
 πεινασμένα — διψασμένα!
 Τώρα, πούντα τα καημένα!
 κρυωμένα κι βρεγμένα
 παγωμένα — πουντιασμένα
 αρπαγμένα — ξεσχισμένα
 βαρεμένα — βιασμένα;
 — ορε ποῦλιά μ' κυνηγημένα
 μπρὲ ποῦλιά ξενητεμένα!
 κάντε μου μιὰ χάρι κι μένα, ορε!
 σύρτε φιλήστε τα απ' τημένα!
 για να έχουνε κουράγιο
 για να γιάνουν οι πληγές
 στα κορμιά τα λαβωμένα
 στα κορμιά τα ματωμένα
 στα ματάκια τα κλαμένα
 στα μαϊόφυλλα τα γραμμένα!
 τα σκιαγμένα
 τα σκασμένα — (ὰ να σκάσω εγώ)
 αὐθασχάσουν κι οι φασίστες!

.
 Ε ορε τί γλέντια κι τί κέρια στις κρεβάτες τοῦ Ζαγοριού μας
 μιὰ βολὰ κι έναν καιρό . . . Κεῖ που βγαίνει ο καπνός!

7

—Κάτι κιόσκια
 κάτι μπαλκόνια
 λουλουδιένια παραθύρια
 παραθύρια «πεταχτά»
 τί αέρας
 τί σεργιάνι!
 'Αχ τί Ζαγορίσιες χάρες
 ώς τα εχτές—ώς τα προχτές
 Κεί που βγαίνει ο καπνός!

8

—Κάτι νουντάδες ζωγραφισμένους
 με λουλούδια—με κυνηγάδες!
 με τ' αράφια για τα μήλα
 με μεσάντρες—κι με άρχλες
 με καθρέφτες κρουσταλλένιους
 με μπαούλα απ' τα Ξίνα
 με καρσέλες καρυδένιες
 πουμπλισμένες—φιλιτισιένιες
 τσιτωμένες—ρασομένες
 ξεχειλισμένες . . .
 ούϊ τί ρούχα—τί σκουτικά!
 πόσες προίκες κι προικιά
 απο πεθερές κι νύφες...
 Πώς βογγούσαν από βιό
 ένανε παλιόν καιρό
 ...Κεί που βγαίνει ο καπνός!

9

—Κάτι Χαϊάτια!
 (στο μασίδι η εφκολία
 στα χωριάτκα μας τα σπίτια)
 κάτι χαϊάτια
 με καπάκια αράδ' αράδα
 κι στις άκρες ασπρισμένα . . .
 Τί δροσιά το καλοκαίρι
 τί κρυότι το μεσημέρι
 Κάποτες . . .
 Κεί που βγαίνει ο καπνός!

—Κάτι κελύφια
 για τα γίδια — για τα μούλάρια
 το βουβό — το κρασσοκέλαρο!
 τί καρούτια ζαμανκά
 τί μεγάλα τα καδιά
 (κεί, στον τόπο, η φασιά)
 τί βαρέλια — τί βαένια!
 με τ' ασπρούδι
 με τον κόκκινο τον κρασο
 με το διαλεχτό σταφύλι
 για το Μόρτη
 Για την καθαρή Δεφτέρρα
 τη Μεγάλη σαρακοστή!
 τί ταλάρια λοϊαστά
 με το βεύτύρο — με τυριά
 γαλοτύρια --λαχαρμιά!
 Με αυάρια παλιακά
 (μένα μάτι
 με δυό μάτια — με τρίς μάτια)
 Τί νοικοκυριό βίρβατο
 κεί που βγαίνει ο καπνός

—Αμ τα Μαντζάτα!
 κατὶ μαντζάτα χειμωνιάτικα
 κι ὅλα απ' το σεβτὰ γιομάτα!
 σὰ φωλιές ἀπο προσιτίτσες
 λὲς φωλιές ἀπο τσιγγάνισ
 πὲς κρινιά ἀπο μελίσινα
 μὲς στο σπῖτι αλλοένα:
 το «μέσα» «οπίτι»
 ἡ καρδιά του!

Τί ραχάτια, τί ραχάτια!
 στα κορμιὰ τα δουλεμένα
 σε κουφάρια ἀποσταμένα
 για κορμάκια πονεμένα
 για κορμιὰ τυραγνισμένα!
 βασανίσμένα
 αθροιστημένα
 στα ζαλίκια κι στα Ξένα!

Τί μασλάτια
 για το ένα —για το ἄλλο
 τί κουβέντες απ' τα Ξένα
 πό' ὅσα μολοήματα
 γκουντουϊρίνες—γκουκονβάσιονες
 κι τό' ὅσα παραμύθια!
 Πόσα ἀκούσαν
 πόσοι ἀξήσαν
 στα μαντζάτα τοῦ Ζαγοριού μας!

Ἄχ τί ζῆστα! τί μουαλέτια στα Μαντζάτα τὸ χειμῶνα
 «ο καλὸς ο νοικοκύρης τὸ χειμῶνα χα' ρεται»
 τόλεγαν κι τόχαναν, κεῖ που βγαίνει ὁ κληνός!

— Πόσος πόνος
 πόσος κόπος !
 Πόσα ιδρα — πόσο αίμα !
 Κεί που βγαίνει ο καπνός !
 Πόσα άχτια — πόσα βάχια
 πόσα ζόρια κι σικλέτια
 πόσες έγνιες κι φργνίδες
 πόσες στράιες κι ζαλίκια
 πόσα Ξένα κι ταξίδια !
 Τί ταξίδια λοῖσσιά
 σιμωτνά κι μακρινά !
 [Τί Καλκούτες
 τί Μπιρούτια
 τί Ανατολή κι Πόλι
 τί Μανσιά κι Καστιμπάδες
 Βουργαριά κι Γκουιουλιζίνες !
 Τί Βλαχίες κι τί Ρωσσιές !
 Μπουκουρέστια—Μπουγταπέστια
 τί Πλουέστια
 τί Πιτέστια !]
 Τι ξανάτια ταπεινά
 τί χτικιάστρος μαγαζιά !
 Μμ κι οι ψείρες ;
 κι οι πείνες ;
 Πόσα «π ει» κι πόσα «έλα» !
 πόσα «έχει για»
 κι πόσα «ώρα καλή» !
 πόσα «έχει γιά μουρ μάνα
 μανούλα μου γλυκιό !»
 κι πόσα «ώ, α καλή σου γιέ μου
 ώρα καλή σου μάτια μ'
 άϊντε στο καλό !
 Τι ξεπροβοδίσματα πολλά
 τι κάλοσσορίσματα λειψά !
 Πόσας πήγαν κι δέ γύρισαν !
 [γαλά λέει κι το τραγούδι :
 «Τα έρημα τα Ξένα
 ν' ανάψουν—να καούν
 πάνουν τα παλι κάγια
 κι πίσω δέ γυρνούν !]

 Πόσα τέτσια ;
 Μιλιοϋούουνια ! χιλιάάδες !
 για να γίνει το Ζαγόρι !
 Κεί που βγαίνει ο καπνός !

13

—Πόσα χρόνια κι ζαμάνια...
 200 χρόνια—δυό αιώνια !
 δούλεβαν σάν τα μελίσσια
 κουβαλούσαν σά μερμύγκια !
 Δούλεβαν κι κονομούσαν !
 κονομούσαν —καζαντούσαν
 κονομούσαν — κουβαλούσαν =
 κονομούσαν — έστελναν
 έστελναν — ματάστελναν
 έστελναν — ξανάστελναν !
 Κονομούσαν — έφερναν
 έφερναν — ξανάφερναν
 έφερναν κι τα ζαλίκια !
 για να γίνει το Ζαγόρι μας !
 Κεί που βγαίνει ο καπνός !

14

—Κλαίς καρδούλα μ' . . .
 κλαίνε κι άλλες !
 ούλες κλαίνε :
 όσες άξήσαν στα μαντζάτα
 όποιες γλέντισαν στις κρεβάτες
 κείνες πόεζήσαν σιτό Ζαγόρι
 κι έχουν νιώσει τον καύμό του !
 (Ούϊ πώς καίεται το έρμο !
 Κεί που βγαίνει ο καπνός !)
 Λές μουρ ψυχούλα μ' μοιριολόϊα
 μάβρα κι άλαλα τραγούδια !
 Κλαίς . . .
 κλαίς το ένα !
 Λές . . .
 λές τό άλλο !
 Πέ, καρδίτσα μου, κι τούτο !
 πέ, πώς γίνκανε κορμπάνι
 πέ, πώς γίνανε θυσία
 στην Καινούργια Κοινωνία
 στην Παγκόσμια Αγάπη
 στην παντοτινή Ειρήνη
 στην ανθρώπινη θεά μας :
 στη Λεφτεριά μας !
 (στο καινούργιο μας Ζαγόρι !)

Σά σημείωσή

Δέν τόλεγα . . . δέν τόλεγα ποτές μου, πώς θάσωνα νά γλεπα μπρουτά μου τέτοιο χαλασμό—Τέτιον καυσιρεμό στο αγαπημένο μας Ζαγόρι, στην δόλια μας πατρίδα . . .

Δέν τόλεγα πώς σένα β.β.ιαρήτούλο μου, θάκλειγα—θα μοιρολογούσα ό,τι τόσο πολύ αγαπάμε, — το Ζαγόρ μας το περί για πέρα σβύδιμο του Ζαγορισιού πολιτισμού, στο μέσο—στο ολημπόσινο Ζαγόρι μας, που σε κάθε θα μας χρειάζονταν στο χτίσιμο της καινούργιας μας κοινωνίας στα β.β.ονά μας . . .

Δέν τόλεγα, το τί πάθαμαν ημείς, 4—5 χωριά το 1912, να το ξαναπάθουμε τώρα 20—25 Ζαγοροχώρα, να καούν τα Ζαγορισιά οπίτια, που τόσα σχέδια ονείριστα πλάθαμαν . . . που τόσα πολυπαθιασμένα σκώδια κι πλερόνια απ' τους κάμπους, απ' ταργυστάσια, θα ξανάνιοναν, εθα απ' τον πρώτο χρόνο κίόλας, του αβριανού Κράτους του Κοσμάκη . . .

Μά δέν τόλεγα—δέν ήλενα κι άλλο ένα, δέν ήλεγα να σώσω να ξανοβγάλω βιβλίο—το 9, (ήπινα τότες τα ξώφυλλα 1—8).

Αχολογούσαν τότες (το 1911) στα πεζοδρομία μας, βυρλια βαριά, οι βάρβαρες πατήσιες (γκράπ—γκρούπ, γκράπ—γκρούπ) απ' τη Γερμανική μπότα. Ολούθι μάβρη—μαβρίλα . . . Ήσαν τα φασιτικά μεθάνυχια, ακόμα, στη Γη μας. Πουθενά δέν ήλεε για να έκασεί η λιανοχαραή της λεφτεριάς μας . . .

Δέν τόλεγα πώς θενάμθι υπ' ή ηεβλογημένη ώρη : Να υγνονιέψω το λιανοχόραγμα της Πανανθρώπινης Λεφτεριάς μας, να χαρούμε τη χόρα της χαράς της γλυκεροπαργής της . . .

Τώρα πιά, η Αχολογή τη βάρβαρης, της ξενοβάρβαρης μπότας δέ μαιακούεται στα γκαλτερίμια μας, κι ούτε θα ξανακου στεί στον σιώνα την άπαντα . . .

Κι αφού απ' ής οχιάς το φαρμάκι γλυτώσαμεν, τώρι απ' τίς γκουστερίτσες θύ σκιοχτούμε ; Αφού ο Χίτλερ δέν μπόρεσε πούεχε : 1) την πρώτη βιομηχανία της Εβρώπης (τη δεφτερή της Γής), 2) πούεχε απ' την άλλη μεριά το Γερμανικό λαό, πρώτον οργανωμένον κι δουλειένον λαό, και 3) πούεχε, για πανογόμ, την καρδιά—το κέντρο της Εβρώπης, αφού σφτός δέ μπόρειε να στοματήσεί την Πανανθρώπινη ποδόδο και προκοπή, αμ.τ.α ι σ κ ι ώ μ α τ α του φασισμού, της Ισπανίας κι της Ψωροκόσιννας, θα γυρίσουν την Κοινωνία τα πίσώκολα ; . . .

Χαλάλι να τους γίνει, λοιπόν, κι στα μυαλά που ορμήνεβαν, κι στους λεβέντες που τούς άκούσαν, κι έτσι παλαιβοντας, ξεπάστρεψαν τη χολέρα του φασισμού απ' την περσοότη, η φάτσα της Γής . . .

Χαλάλι, λοιπόν, ό,τι κιάν έγινε, χαλάλι ό,τι κι άν γίνκει !

Για τα Ζαγορίσια μας-ζητήματα

Σωροί—σωράδες τα ζητήματα τού τόπου μας, που ήθελαν — που θέλουν να μελετηθούν, να ειπωθούν, να λυθούν, να γίνουν . . .

Σέναν τόπο σάν τον θρόνο μας — με τόσες λοϊαστές κι αλλιωτικές απ' αλλού, απ' τον πολύ τον Κόσμο—απ' τον μελετημένο, με χίλιες δυό «ιδιομορφές» κι «ιδιότυπες» συνθήκες (: βούνισια πολυκαλιέργεια, μικροπαραγωγή, «κλειστή» — όσο για το σπίτι στα περσότερα που βγάζουν, «εμπορευματική» στα περσότερα που τούδε χρειάζονται' ανακατημένη με κουτσοκεφαλαιοκρατικά μα και με άλλα καθαροκαπιταλιστικά έσοδα, με ομαδικές—Χωριανικές περιουσίες, κάπου-κάπου με ένα πνέμα σά σοσιαλιστικού πολιτισμού, . . .) σέναν τόπο με τέτοιες κόντρες «αντιθέσεις» (: φτωχός τόπος—πολιτισμένος κόσμος ! λιγοστό έτος—αρχοντικές απαιτήσεις, ξεμακρυσμένα και παρατημένα απ' το Κέντρο χωριά—κι όμως προκομένη Κοινοτική οργάνωση, βαριοζουλεμένη κι τυραγνισμένη ζωή — μα κι πονετική-νοσταλγική . . .)

Σέναν τόπο που πρόκοψε εδώ κι 200 χρόνια κι έχει . . . ιστορία μονάχα με το . . . στόμα, σέναν τέτοιον τόπο, που οι προκομένοι ως τα χτές δέν καταδέχονταν να καταπιαστούν με τα ζωντανά ζητήματα τ' Ζαγοριούμας (έξόν βέβαια απο το Λαμπρίδη κι πιανού αλνού ακόμα πολύ σωστά νάειναι σωριασμένα, αηφανωτά, ανακατημένα, αμελέτητα αετοχήμένα, λησμονιμένα, μπασταρδισμένα ανάσωτα, άγαρα, άγνωστα, ακάμωτα, ανεπρόκοπα, . . . τα ντόπια μας ζητήματα.

Ήταν τα, μπροστά απ' τον πόλεμο, με το σωρό' βάλτε τώρα κι τα πολεμικά : θυσίες — προδοσίες ! βάλτε κι το έρμο το κάψιμο . . . βάλτε κι τα μεταπολεμικά (τί θα γίνει για προσώρας, τί θα γίνει για παντοτινά, τί θα γίνει για το «Μητρώο» απο τις ζημιές, τί θα γίνει με τις ταφτότητες ημάς των καμμένων ως πού μάς αποζημιώσουν, τί θα γίνουν τόσος ζητήματα : στέγαση, φάρμακα, τροφές, άμ τα ρούχα; τί θα γένει με το ζαϊρέ για το χεϊτόνα, για . . . το ένα, για το άλλο, κι για τόσος άλλα ζητήματα) βάλτε όλα αυτά κι νά ο σωρός απ' τα ζητήματά μας, που πρέπει πιά, να τραβίξει την προσοχή του καθενός; μας . . .

Οι διπλάτοι, πηρία-εχότα του τόπου τρέχουν στον Εθνικό μας ανώνη, έχουν το λόγο. Έτσι κι άνω κι κάτω : κι τότες ξινητεμένους που λαχταρούν για το Ζαγόρι μας. Μι έβουμας και τίς Κοινότητες; Φινιά'σται πός αήξει το κάδ'ε χωριά να ψηφίσει ένα κοντόλι για τη δουλιά τ'αή. Κι απ'τού είναι ο ένας ο κόσμος : το στικονομικό. (Απ' τα τόσα έσοδα—απ' τα Ζαγορίσια μας βεδιά, πρέπει να ζοδιαστούν, πάλι για μία Κοινωνική πρόοδο κι προκοπή ολνού τού Ζαγοριού) Δέν πρέπει να απαιτάμε ότι οι τέτοις μελέτες; ωρελάον δέν μετρίνονται — διαβάζονται απ' τον Κομμάτι, που θα κεί τούτοις—ταχτεί — πηρία. Κι οι πηρία; δέ βγαίνουν μονάκι με το πούλημα γιατί ο κόσμος μας; είναι μικρός, γιατί ένα Ζαγορίσιο βιβλίο μάναχα οι Ζαγορίσιοι πρέπει να το πηλάζουν . . .

Νά γιατί χρειάζεται ότοι νο-όλουν, ότοι κοινοζή, να ανασκομηθούν. Καιρός πιά, να γίνει το Ζαγόρι μας; τουλάχιστον το πιά μελετημένο τμήμα. Κι Τ' αήξει . . .

* * *

Μπορεί να κεί κάνας : Καλά, αφού είναι τόσα κι τότα ζητήματα, γιατί δέν καταπιάνουνται μένι πιά χρειζούμενο, μόν έκατσε; να μοιρολοήται; Κι ακολουσιόται :

Άν δέν κλάμας ημάς; το Ζαγόρι μ'α; πηρία τότε; Φτ το κλάμα, κι κοιά; θα το μοιρολοήται; ή οι φινιά; ή οι σείνοι; πιά χεϊτόνα γιατί κλόνταν τα χωριά, κι έτε; θα μισούσαν το Ε.Μ.—Ε.Λ.Υ.; Κότσε; τίς, τότες ημάς; οι Ηεφρόδες; όιο και σαρτά τα γλένια μας; κρώτα δέ θα πηρούμε τα μοιρολόα μας; ή το ίδιο κι γώ . . .

Όσο για τον τράτι μ'α; : ό,τιν; τ' αήξει ! ό,τιν; δέν τ' αήξουν ά; μας το πει σφτά; μπροστέρα ! απ'ό θέλουμε όλοι μας; : όλο κι στο καλύτερο !

Αρχηνίμενα κι ασκόλαστα

- 1) Γράφοντας κι μαθαίνοντας
 - 2) Το πρώτο βιβλίο του βιβνίσου μας Χωριότι (1927—23, στο Τσιρίγο)
 - 3) Για το Δουλειγάρικο κι Ζανότι (τ. ιδιο)
 - 4) Το βαλθ'ενο τόδιμα από 2—3 τραγουδία μας (1931)
 - 5) Όλεσ'οσένα αλάζ'ον (1935)
 - 6) Νι Τή: το ποίν (1935)
 - 7) Οι Ζαγορίσιοπούλες μας — Αβριανές μας Μαννάδες (1936)
 - 8) Χαμπηλοφώρετον κι Ψηλοτραγουδία
 - 9) Νι πός να φάς ξ'νο φρωμί να γίνεις άνθρωπος
 - 10) Κρατητήρια Κρατικά — Ξενοδοχεία, εκπαιδευτικά ! (1936)
 - 11) Στον Πλάτανο Αποκάτω (1936)
 - 12) Ο Ζαγορίσιος μας Πολιτισμός (1937)
 - 13) Δούλεψι με καροζίκας να μή γίνω σιν κι σένα (1937)
 - 14) Τα Γόδια μας κι τα Ρυθμάνια μας (1939)
 - 15) Τα 2 τίποτες (1941)
 - 16) Λάχυνα — Λάπηνα, Σιορλίνια κι Τσουκνίδια (1942)
 - 17) Πώς μέπικαν οι Κλέφτες 30/10/1942
 - 18) Η Λιαλι'μα; (ιάν Αφωβητάριο για τα παιδιά του Χωριού μου—1942)
 - 19) Οι δυό δρόμοι
 - 20) Μι'Α-Ξι του ΕΑΜ (1943)
 - 21) Νοίκιαστροί στον Τόπο μας
 - 22) Βόλια κι Λόδια
 - 23) Το τί λέει για τον έρωτα ο Επιστημονικός Σοσιαλισμός (1944)
 - 24) Ορμήνες κι Μαθήματα
 - 25) Τέσσερα Ηπειρώτικα γενιάματα στο Πρόγραμμα τής Λαϊκής Δημοκρατίας
 - 26) 1814—1914 (Βηλοράν—ΠΕΕΑ)
 - 27) Αφτό που λέν «Κτηνοτροφικό»
 - 28) Για το Β-βλίο του Ορμεν «Η Ήπειρος κιλ» (κρητική)
 - 29) Το δυό β-βλές καμένο Χωριό μας 1912—1943
 - 30) Η Άσπρη κι η Πράσινη Όψη απ' τα Βουνά μας (1945)
 - 31) Ένα τεσσαρτί αιώνα (σημειώσεις κτε. 1919—1945)
 - 32) Πρόεδρος του Χωριού 10 μήνα, 1944—45
- κι (τελεφταίο) Με το Κ.Κ.Ε. . . .

Νάχω χόρι: σόλους άσους με βόηδ'σαν κι σκόλασα-τύποσα
ένα απο τ'αρχηνίμενα μου, αφτή 'ν εποχή πούε μαι τόσο φτωχός,
τόσο που αναγκάστηκα να ξαναδουλέψω τυπογράφος, ύστερα απο
15 χρόνια γιατρική απαγόρευση . . . καταστραμένος 'ν απο την
κούκαλή μου δουλίτσα τής Αθήνας, κλεμένος, καμένος, γερός για
καινούργια ξεκινήματα όχι, . . . και σ' αφτή 'ν περίστασι !)
σάν να μή φράνει που είμαι άσαι : αναρ άνωτος—αζοητισμοποίησης— . . .
Εφχαριστώ, ξεχωριστά : τον παλιό μου φίλο τον Αντρέα τον
Ντότη, που μου έστειλε 5 σκ. χαρτί, τον κ. Ι. Ζ. (Ηπειρώτης) που
με βοήθησε με 10 χιλιάρικα, και δυό ακόμα, σπίατα του Γιαννίνου,
που πολλές βολές, τίς περισσότερες, απ' τις 26/12/44 κι δώδε,
μου χαρήσανε : μα μ, νά νι, κι την καλή Τούς κουθέντα!

Στι Γιάννινα τα Λέφτερα (ι)

2 — 8 — 1945

ο Βασίλης ο Φανίτσιος

ΚΟΥΚΑΛΑ

Ηπειρώτικα Βιβλία

1) Λίγα απ' το Βηλαρά μας	δραχμές 100
2) Τι πρωτοπρέπει να κάνωμε	»
3) Πώς αξαίνουν τα καψοΗπειρωτάκια	»
4) Τα Παραμύθια μας	»
5) Τα Τραγούδια μας	»
6) Οι Παροιμίες μας	»
7) Πώς λέμε : «τόγα κι τάλλο»	»
8) Τα Κονίσματα (απ τα Καλούδια μας)	δραχμές 200
(Τα παραπάνω τάβγαλα απο σκοπού, σένα βιβλίο
με τόνομα :) Τα Καλούδια μας	
9) Φασίστες λυσοιαγμένοι στο Ζαγόρι	δρχ. 1.000
	» 100
- Πωλούνται στου Παπαβρανούση κι στάλλα Βιβλιοπωλεία τοῦ Γιαννίνου,
καθώς και «Τα Ξενητεμένα Πουλιά», το 1ο κι το 2ο φύλλο απο 100 δρχμ.

Τα άλλα μου

1) Η Εργατοαγροτική Επιδεώρηση της Ηπείρου
(Απ' το Καρπούλι μας, Τι κι τί, Για τους τίμιους
Βορειοηπειρώτες, Η Συγκοινωνία μας, κτλπ.)	(1929)
2) Στον Εξασέλιδο Ριζοσπάστη για 'ν' Ηπειρο	(1934)
3) Τα Ξενητεμένα Πουλιά (1, 2, κι 3 φύλλα
(Στους Ξενητεμένους Ηπειρώτες, Πατρίδες κι «Πατρίδες»,
Απ' το Καρπούλι μας, «'Ο,τί δοῦλιά νάναι» κι ... καμμιά !
Το Σχολειό μας, και τ. ά.)	1934)
4) Ο παημός μας στην Πατρίδα («Ηπειρ. Μέλλον»	18—1—1936)
5) Μανταλωμένα Παλάτια («Ηπειρωτικόν Βήμα»	23—1—1936)
6) Η Α. Ηπειρωτική Μεγαλειότης η Μπομπότα μας («Ηπ. Βήμα»)	
7) Το Ξύπνημα της Ηπείρου
(Το Φύλαγμα του Βιού μας και της Τιμής μας, κ.ά.)	(10—4—1936)
8) Η Μοσχόπολι
(«Εργατική Ελλάς»	7—12—40)
9) Τα Αντιφασίστικα Κορφοβούνια της Ηπείρου	15—12—40
10) Τι μολογάν τα Λαβωμένα μας Παληκάρια (στην «Εφημερίδα
των Εργατών»)	
11) Το Παράπονο του Ελασίτη (σε «Ένα φύλλο για τους φίλους»
στα Λέφτερα, ακόμα-ετότες, Γιάννινά μας	23—2—1945).